

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<http://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.1>
УДК 911.3 : 910.1 (477)

Я. Олійник, д-р екон. наук, проф., акад. НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України, В. Ободовська, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Досліджено сучасний стан торговельно-економічного співробітництва регіонів України та Республіки Польща. Проаналізовано зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги), експорт-імпорт товарів і послуг регіонів України з Республікою Польща за 2007–2015 рр. Дано детальну характеристику цих показників у регіональному розрізі та встановлено тенденцію динаміки за 2007–2015 рр. Охарактеризовано регіони України з найбільшим зовнішньоторговельним оборотом (товари+послуги), експортом-імпортом товарів і послуг з Республікою Польща. Виявлено найбільш сильні зовнішньоекономічні зв'язки регіонів України з Республікою Польща за досліджуваній період.

Ключові слова: торговельно-економічне співробітництво, зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги), експорт, імпорт товарів і послуг, регіони України, Республіка Польща.

Вступ. Постановка проблеми дослідження. Проблематику українсько-польських зовнішньоекономічних зв'язків розглядають під різними кутами зору чимало науковців – і вітчизняних, і закордонних. Зокрема, особливості та перспективи розвитку зовнішньоекономічних відносин між Україною та Республікою Польща проаналізовано в наукових роботах таких українських учених, як С. М. Антонюк [Ошибка! Источник ссылки не найден.], В. В. Борщевський [2], В. С. Будкін [3], Н. А. Мікула [10] та ін.

Українсько-польськими зовнішньоекономічними відносинами в Республіці Польща займаються такі вчені, як Л. Адамські [18], А. Шептицькі [19], М. Возняк [20] та ін.

Важливою складовою українсько-польського співробітництва є торговельно-економічна сфера. Саме вона представляє реальний стан у співпраці обох країн на регіональному рівні, а не лише декларує партнерство в офіційних документах.

Республіка Польща є найбільшим торговельним партнером України серед країн Центрально-Східної Європи і посідає за результатами 2015 р. четверте місце, як і в попередніх роках (починаючи з 2007 р.), за обсягами експортно-імпортних операцій партнером України у світі (після РФ, Китаю та Німеччини).

Тому посилення та зміцнення зовнішньоторговельних зв'язків України з Республікою Польща є вкрай важливим і необхідним для підвищення соціально-економічного становища як регіонів, так і в країні загалом.

Виклад основного матеріалу. Після світової економічної кризи 2008 р. зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги) України та Республіки Польща почав суттєво збільшуватись уже після 2009 р. відповідно.

За даними Державного Комітету Статистики України в 2010 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною і Республікою Польща становили 4 803,1 млн дол США [рис. 3]. Відповідно обсяги зовнішньої торгівлі товарами зросли на 35,2 % порівняно з аналогічним періодом у 2009 р. і досягли 4576,0 млн дол США. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща за 2010 р. дорівнювали 1787,2 млн дол і зросли на 47,9 % порівняно з показником 2009 р. Обсяг польського імпорту до України за 2010 р. становив 2 788,8 млн дол США і порівняно з 2009 р. зріс на 28,5 % відповідно [рис. 1].

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща в 2010 р. становили 231,5 млн дол США., що зросли на 10,0 % від аналогічного періоду в 2009 р. відповідно. Рівень українського експорту послуг до Республіки Польща за 2010 р. становив 90,5 млн

дол США, а рівень польського імпорту послуг до України – 141,0 млн дол США [рис. 2], [4–9].

У першій половині 2011 р. за даними Держкомстату України наша держава вперше за останні десять років експортувала до Республіки Польща товарів на більшу суму, ніж імпортувала, досягнувши позитивного сальдо. Отже, у 2011 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною і Республікою Польща становили 6252,3 млн дол США [рис. 3]. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща дорівнювали 5977,4 млн дол США, що порівняно з аналогічним періодом у 2010 р. збільшилися аж на 23,4 %. Обсяги українського експорту до Республіки Польща дорівнювали 2794,1 млн дол США у 2011 р. та зросли на 56,3 % порівняно з показником 2010 р. Обсяг польського імпорту до країни за 2011 р. становив 3183,3 млн дол США і порівняно з аналогічним показником 2010 р. зріс на 14,1 % [рис. 1], [4–9].

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща зросли на 18,4% у 2011 році від аналогічного рівня 2010 р. і становили 231,5 млн. дол. США. Рівень експорту послуг з України до Республіки Польща за 2011 р. становив 132,4 млн. дол. США, а рівень польського імпорту послуг до України – 142,5 млн. дол. США [рис.2], [4-9].

У 2012 р. зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги) між Україною і Республікою Польща становили 6458,7 млн. дол. США [рис.3]. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща збільшилися на 2,8 % порівняно з аналогічним періодом у 2011 р. і становили 6143,3 млн дол. США. При цьому рівень українського експорту до Республіки Польща зменшився на 7,8 % порівняно з аналогічним періодом 2011 р., що дорівнював 2576,2 млн дол США. Рівень польського імпорту до України збільшився на 12,1 % і становив 3567,1 млн дол США порівняно з 2011 р. [рис. 1].

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща зросли на 17,0 % у 2012 р. порівняно з 2011 р. і становили 317,8 млн дол США. Експорт послуг з України до Республіки Польща за 2012 р. становив 141,4 млн дол США, а рівень польського імпорту послуг до України – 176,4 млн дол США [рис. 2], [4–9].

За даними Державної служби статистики України в 2013 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною і Республікою Польща становили 7001,9 млн дол США [рис. 3]. При цьому обсяги торгівлі товарами між Республікою Польща та Україною збільшився на 7,7 % порівняно з 2012 р. і становили 6616,5 млн дол США. Експорт послуг з України до Респу-

бліки Польща за 2013 р. дорівнював 2547,8 млн дол і порівняно з показником 2012 р. скоротився приблизно на 1 %. Обсяг польського імпорту до України за 2013 р. становив 4068,7 млн дол США і порівняно з аналогічним показником 2012 р. зріс на 14,5 % [рис. 1], [4–9].

За 2014 р. зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги) між Україною і Республікою Польща становили 6063,6 млн дол США [рис. 3]. При цьому обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща зменшились на 13,6 % порівняно з аналогічним періодом 2013 р. і становили 5712,4 млн дол США та. При цьому рівень українського експорту до Республіки Польща збільшився на 3,9 % від аналогічного періоду в 2012 р. і становив 2645,0 млн дол США. Рівень польського імпорту до України дорівнював 3067,4 млн дол США і зменшився на 24,3 % порівняно з аналогічним періодом 2013 р. [рис. 2].

За результатами 2014 р. обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща становили

344,6 млн дол США, тобто впади на 9,0 % від аналогічного рівня 2013 р. відповідно. Експорт послуг з України до Республіки Польща за 2014 р. становив 199,7 млн дол США, що зменшився на 8,3 %, а рівень польського імпорту послуг до України знизився на 13,5 % порівняно з 2013 р. і дорівнював 144,9 млн дол США [рис. 1], [4–9].

Обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною і Республікою Польща в 2015 р. становили 4582,6 млн дол США [рис. 3].

При цьому обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща зменшились на 24,7 % і становили 4302,0 млн дол США порівняно з аналогічним періодом 2014 р. [рис. 1]. Експорт послуг з України до Республіки Польща в 2015 р. становив 1977,5 млн дол США, зменшився на 25,2 % порівняно з 2014 р. Рівень польського імпорту до України дорівнював 2324,5 млн дол США, і порівняно з аналогічним періодом 2014 р. зменшився на 24,3 % [4–9].

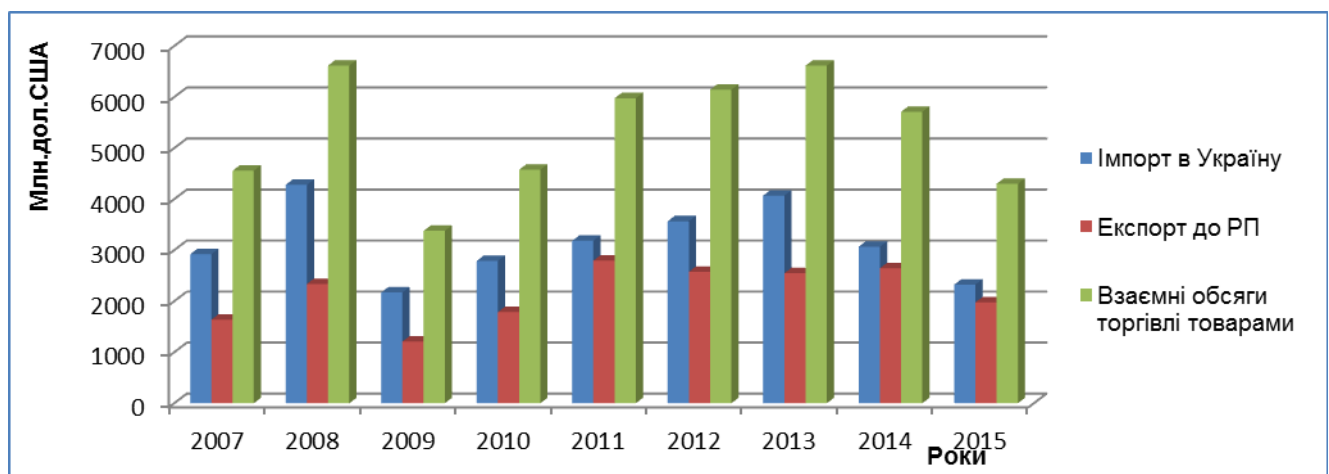

Рис. 1. Динаміка торгівлі товарами України з Республікою Польща 2007–2015 рр., млн дол США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9]*(з 2014 р. без урахування АПК і зони АТО)

У 2015 р. обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща становили 280,6 млн дол США, які знизились на 19,6 % від аналогічного рівня 2014 р, що зображено на рис. 3.2 та 3.3. Рівень українського експор-

ту послуг до Республіки Польща за 2015 р. знизився на 10,9 % і становив 181,9 млн дол США, а рівень польського імпорту послуг до України зменшився на 35,0 % і дорівнював 98,7 млн дол США [рис. 2].

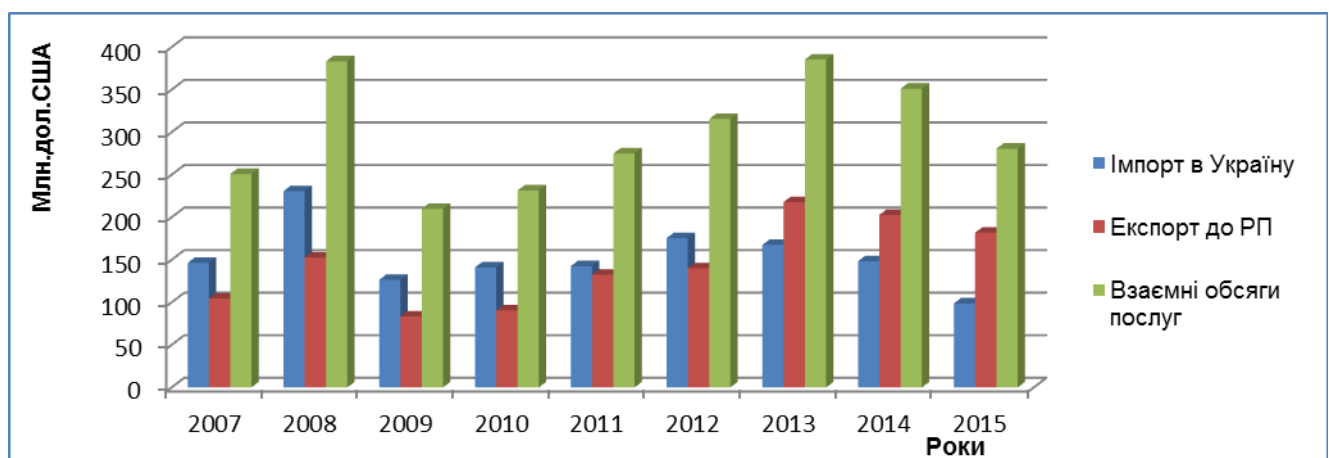

Рис. 2. Динаміка торгівлі послугами України з Республікою Польща 2007–2015 рр., млн дол США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9]*(з 2014 р. без урахування АПК і зони АТО)

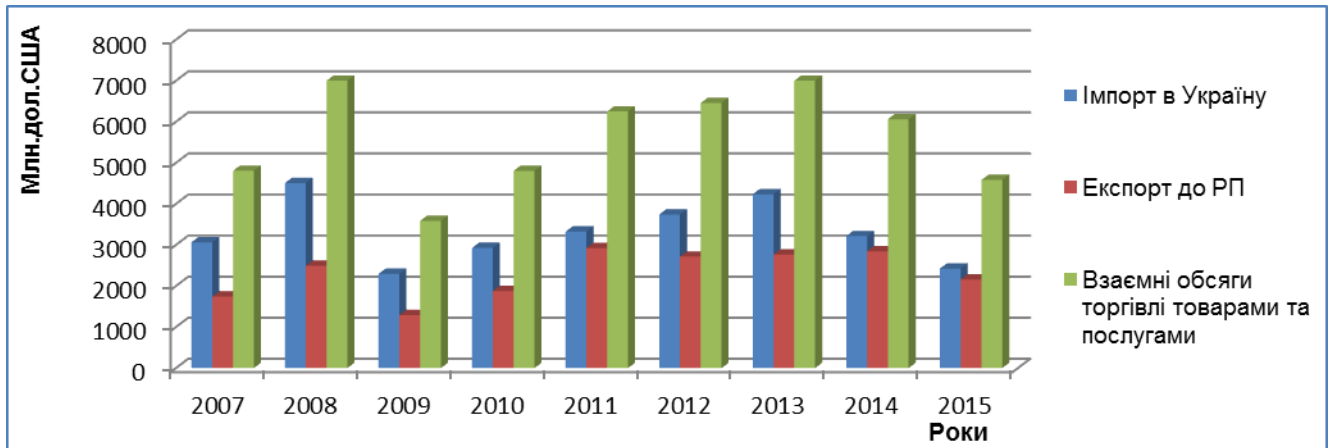

Рис. 3. Динаміка торгівлі товарами та послугами України з Республікою Польща 2007–2015 рр., млн дол.США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9]*(з 2014 р. без урахування АРК і зони АТО)

Основні експортні групи товарів за 2015 р.: чорні метали (19,3 %); електричні машини (12,5 %); руди, шлаки і зола (8,8 %); деревина і вироби з деревини (8,5 %). У товарній структурі імпорту переважали: палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (15,9 %); пластмаси, полімерні матеріали (9,2 %); електричні машини (8,8 %); реактори ядерні, котли, машини (8,7 %); засоби наземного транспорту, крім залізничного (3,6 %) [4–9].

У регіональному розрізі найбільший зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги) України з Республі-

кою Польща за 2007–2015 рр. мають: Київська область разом з м. Києвом – 13680,1 млн дол США (27,9 %), Львівська – 7524 млн дол США (15,3 %) та Дніпропетровська – 6467,5 млн дол США (13,2 %) області. Високий обсяг зовнішньоторговельного обороту показують, Донецька – 3239,5 (6,6 %), Запорізька – 2706,4 (5,5 %), Тернопільська – 1941 (4,0 %) Луганська – 1920,2 (3,9 %) та Волинська – 1785 (3,6 %) області у млн дол США відповідно, що зображено на рис. 4.

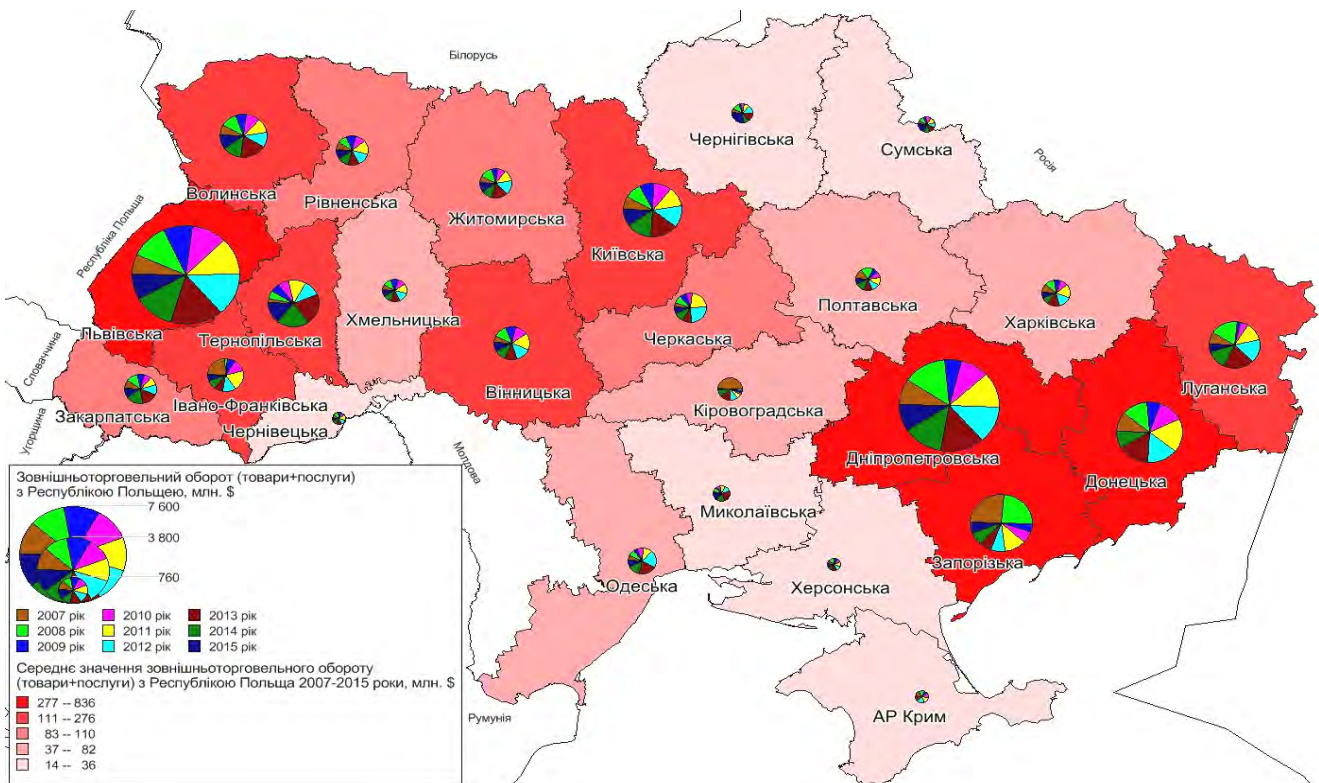

Рис 4. Динаміка зовнішньоторговельного обороту (товари+послуги) України з Республікою Польща (2007–2015), млн дол США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9, 11–17] *(з 2014 р. без урахування АРК і зони АТО)

Починаючи з 2014 р., зовнішньоторговельний оборот (товари+послуги) майже по всіх регіонах України

почав скорочуватись, за винятком Сумської – 61,6 млн дол США в 2015 р., що зріс на 31,4 млн дол США порів-

няно з 2014 р., а це – більше ніж у два рази, Херсонської – 22,8 млн дол США в 2015 р., що зріс на 25,4 % (на 5,8 млн дол США) порівняно з аналогічним періодом 2014 р. і Чернігівської – 88,6 млн дол США в 2015 р., який збільшився в три рази порівняно з 2014 р. і становив 27 млн дол США відповідно. Це пояснюється складною політичною ситуацією в країні та проведенням АТО. Що ж стосується цих трьох "позитивних" областей, на жаль, вони становлять дуже малу частку, до 1 % від загальної частки в регіональному зовнішньоторговельному обороті (товари+послуги), тому суттєво не впливають на динаміку досліджуваного показника.

Якщо брати весь досліджуваний період загалом, спостерігається позитивна динаміка обсягу цього показника, що вказує на посилення тісних зовнішньоторговельних зв'язків регіонів України з Республікою Польща.

В експорті товарів з регіонів України до Республіки Польща за досліджуваний період найбільший обсяг мають Дніпропетровська – 4026737 (21,5 %), Донецька – 2406031,1 (12,9 %), Львівська – 1906722,2 (10,2 %), Київська область разом з м. Києвом – 1917297,9 (10,3 %), Луганська – 1699233,9 (9,1 %), Запорізька – 1227985,3 (6,6 %), Тернопільська – 938131,1 (5 %), Волинська – 602450,4 (3,2 %) та Черкаська – 587947,6 (3,1 %) області в тис. дол США відповідно, що зображено на рис. 5.

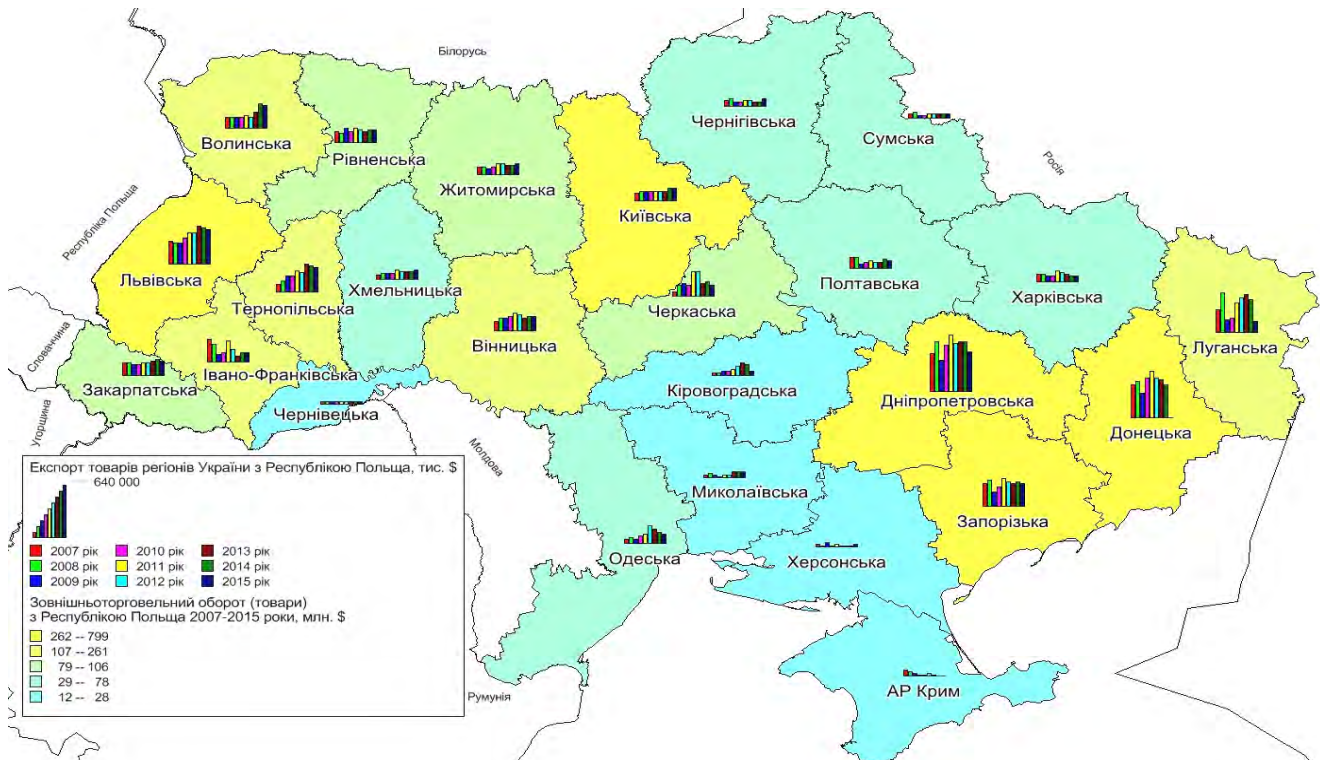

Рис. 5. Динаміка експорту товарів з регіонів України до Республіки Польща (2007–2015), тис. дол США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9, 11–17] *(з 2014 р. без урахування АРК і зони АТО)

Якщо брати обсяги цього показника, починаючи з 2009 р., після світової економічної кризи, до 2015 р., то найбільшими експортерами до Республіки Польща залишаються ті ж самі регіони України, лише по трьох регіонах обсяг цього показника збільшився, але не суттєво: у Львівській на 1 % і становив 11,2 %, Київська область разом з Києвом на 0,4 % (10,7 %) та в Тернопільській області на 0,8 % і становив 5,8 % відповідно.

Необхідно зауважити, що, починаючи з 2014 р. тільки в семи українських областях експорт товарів до Республіки Польща продовжував збільшуватись: Житомирська – у 2014 р. експорт товарів становив 29476,9 тис. дол США, що на 5,8 % більше, ніж у 2013 р., у 2015 р. – 40400,2 тис. дол США, тобто експорт зріс на 27 % порівняно з 2014 р. У 2014 р. Київська область експортувала товарів на 48196,4 тис. дол США, експорт виріс на 30,2 % порівняно з 2013 р., а в 2015 р. експорт товарів становив 52266,8 тис. дол США, що на 7,8 % більше, ніж у попередньому році. У 2014 р. експорт товарів із Сумської області до Республіки Польщі становив 7364,4 тис. дол США, що зменшився на 2,7 % порівняно

з попереднім роком, але вже в 2015 р. експорт товарів зріс на 14,4 % і становив 6803,6 тис. дол США. Херсонська область у 2014 р. експортувала товарів на 52,7 % більше, ніж у 2013 р. – на 1425,6 тис. дол США, а в 2015 р. більше аж на 70, 2 % порівняно з 2013 р. і становив 4779,8 тис. дол США. У Хмельницькій області в 2014 р. цей показник становив 25078 тис. дол США, що більше на 13,4 % порівняно з 2013 р., а в 2015 р. експорт товарів до Республіки Польща становив 32463,7 тис. дол США, який зріс на 22,8 % порівняно з аналогічним періодом у 2014 р. Що ж стосується Чернівецької області, то обсяг досліджуваного показника в 2014 р. становив 3698,5 тис. дол США, що знизився не суттєво, на 0,9 % порівняно з попереднім роком, уже в 2015 р. він збільшився на 36,1 % порівняно з 2014 р. і становив 32463,7 тис. дол США. Чернігівська область у 2014 р. збільшила свій експорт товарів з Республікою Польща порівняно з 2013 р. на 23,4 % і становив 10708,8 тис. дол США, а в 2015 р. і становив 20692,7 тис. дол США, що збільшився на 48,3 % порівняно з попереднім роком. У решті регіо-

нів Україні експорт товарів до Республіки Польща за останні два роки зменшився [карта 2].

Щодо товарної структури українського експорту, то неблагородні метали, мінеральні продукти та продукція хімічної промисловості залишаються основними статтями українського експорту. Регіони України експортують до Республіки Польща здебільшого товари з низьким вмістом доданої вартості (сировина, енерго-

носії, металопродукція тощо), на які припадає 93 % українського експорту.

В імпорті товарів до регіонів України з Республіки Польща за 2007–2015 рр. найбільші обсяги отримують Київська область разом з м. Київ – 10713639 (38,8 %), Львівська – 5286242 (19,2 %), Дніпропетровська – 2411244 (8,7 %), Запорізька – 1449992 (5,3 %) та Волинська – 1093669 (4,0 %) області в тис. дол США відповідно, що зображено на рис. 6.

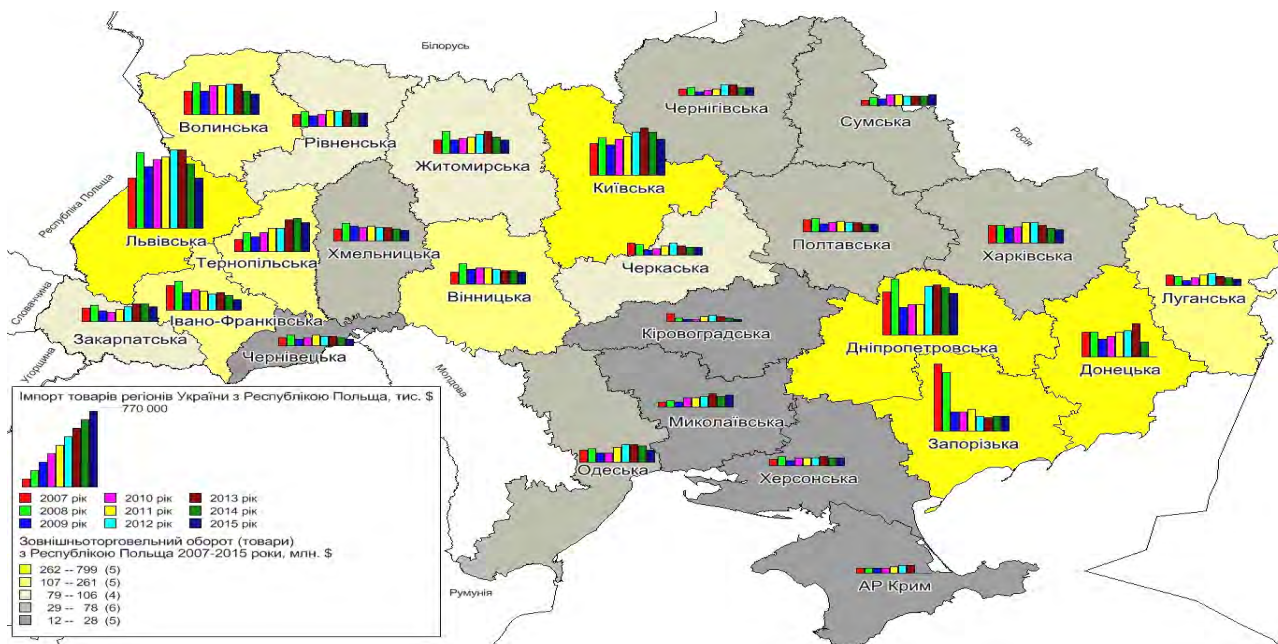

Рис. 6. Динаміка імпорту товарів з регіонів України до Республіки Польща (2007–2015), тис. дол США

*Джерело: розроблено автором на основі [4–9, 11–17] *(з 2014 р. без урахування АРК і зони АТО)*

Після світової економічної кризи польський імпорту в усіх регіонах України значно зменшився, а, починаючи з 2009 р., обсяг цього показника почав збільшуватись по всіх регіонах.

Починаючи з 2014 р. лише у трьох областях України імпорту з Республіки Польща продовжував збільшуватись: у Миколаївську область польський імпорту товарів у 2015 р. збільшився на 17,5 % порівняно з 2014 р. і становив 28367,1 тис. дол США. Сумська область – у 2015 р. обсяг становив 24153,9 тис. дол США, що збільшився на 9,1 % порівняно з 2014 р. У Чернігівську область у 2015 р. обсяг цього показника становив 15009,3 тис. дол США, що на 2,5 % вище, ніж у 2014 р. Але ці три області сумарно дають лише 1,8 % від загального імпорту товарів з Республіки Польща, тому майже не впливає на регіональну динаміку за досліджуваний період [карта 3].

Загалом, за останні дев'ять років спостерігається досить позитивна динаміка експорту та імпорту товарів з

регіонів України до Республіки Польща, що свідчить про посилення та зміцнення зовнішньоторговельних зв'язків.

На відміну від торгівлі товарами торгівля послугами між регіонами України та Республікою Польща перебуває на порівняно низькому рівні, майже в 10 разів поступаючись обсягам товарного обороту. Основними статтями імпорту послуг з Республіки Польща до регіонів України є транспортні, будівельні та ремонтні послуги, тим часом як з регіонів України до Республіки Польща експортують, крім транспортних, переважно ділові, професійні й технічні послуги.

У регіональному розрізі в експорті послуг до Республіки Польща за 2007–2015 рр. найбільший обсяг мають: Київська область разом з містом Київ – 492890,8 (45,3 %), Львівська – 211936,5 (19,4 %) і Тернопільська – 123597,1 (11,3 %) області в тис. дол США відповідно, що зображено на рис. 7.

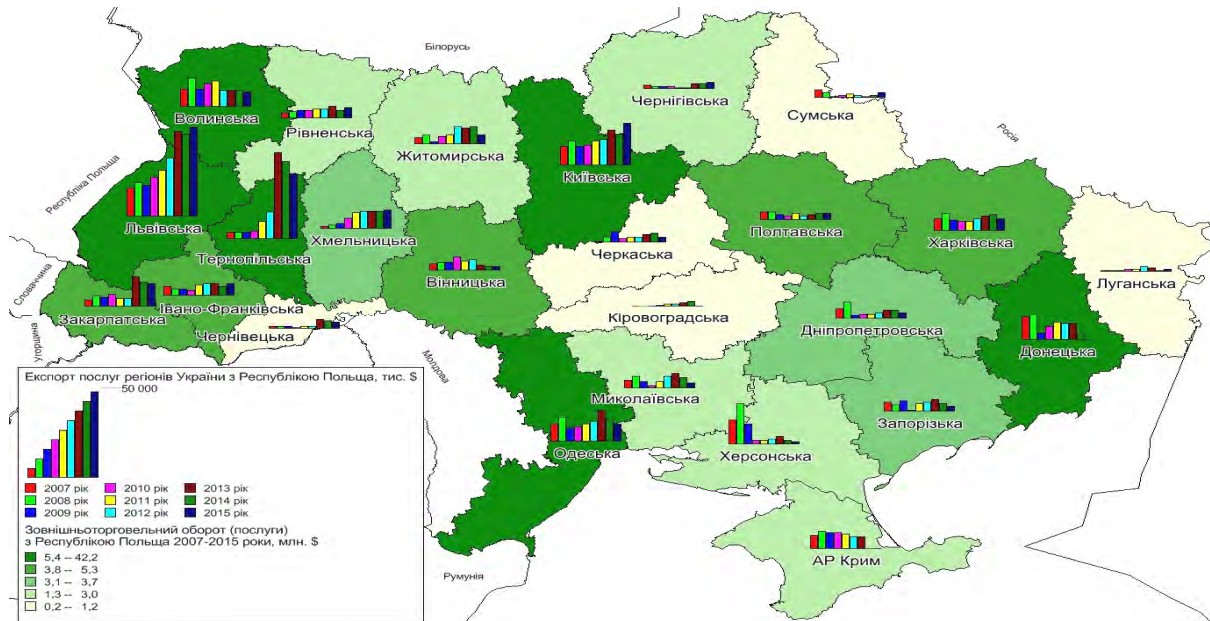

Рис. 7. Динаміка експорту послуг з регіонів України до Республіки Польща (2007–2015), тис. дол США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9, 11–17] *(з 2014 р. без урахування АРК і зони АТО)

Починаючи з 2014 р., дев'ять регіонів мають збільшення експорту послуг до Республіки Польща: Івано-Франківська – у 2015 р. експорт послуг становив 1572,6 тис. дол США, що зріс на 30,9 % порівняно з 2014 р. У Київській області обсяг цього показника збільшився на 40,5 % від аналогічного періоду в 2014 р. і становив 13545,3 тис. дол. США. Львівська – у 2015 р. експорт послуг до Республіки Польща становив 49046,4 тис. дол США, що на 13,2 % більше, ніж у 2014 р. У Рівненській області цей показник становив 1230,8 тис. дол США, що збільшився на 31,5 % порівняно з 2014 р. Хмельницька – у 2015 р. збільшила експорт послуг до Республіки Польща на 4,1 % від аналогічного періоду в 2014 р. й становив 3165 тис. дол США. Сумська – у 2015 р. рівень експорту послуг досягнув 385,4 тис. дол США, який зріс на 66,3 % від аналогічного періоду в 2014 р. Чернігівська область у

2015 р. збільшила свій експорт послуг на 37 % порівняно з 2014 р. який становив 551,1 тис. дол США, але обсяг експорту послуг до Республіки Польща в цих областях є одними з найнижчих по країні (по 0,2 % відповідно від загальної кількості експорту) [карта 4].

За весь досліджуваний період спостерігається позитивна динаміка експорту з регіонів України до Республіки Польща.

В імпорту послуг з Республіки Польща до регіонів України за 2007–2015 рр. найбільше отримують такі: більше половини припадає на Київську область разом з містом Київ – 69157,6 (53,6 %), Львівська – 167755,6 (14,4 %), Волинська – 57586,4 (5,0 %) та Полтавська – 39106,3 (3,4 %) області в тис. дол США відповідно, що зображено на рис. 8.

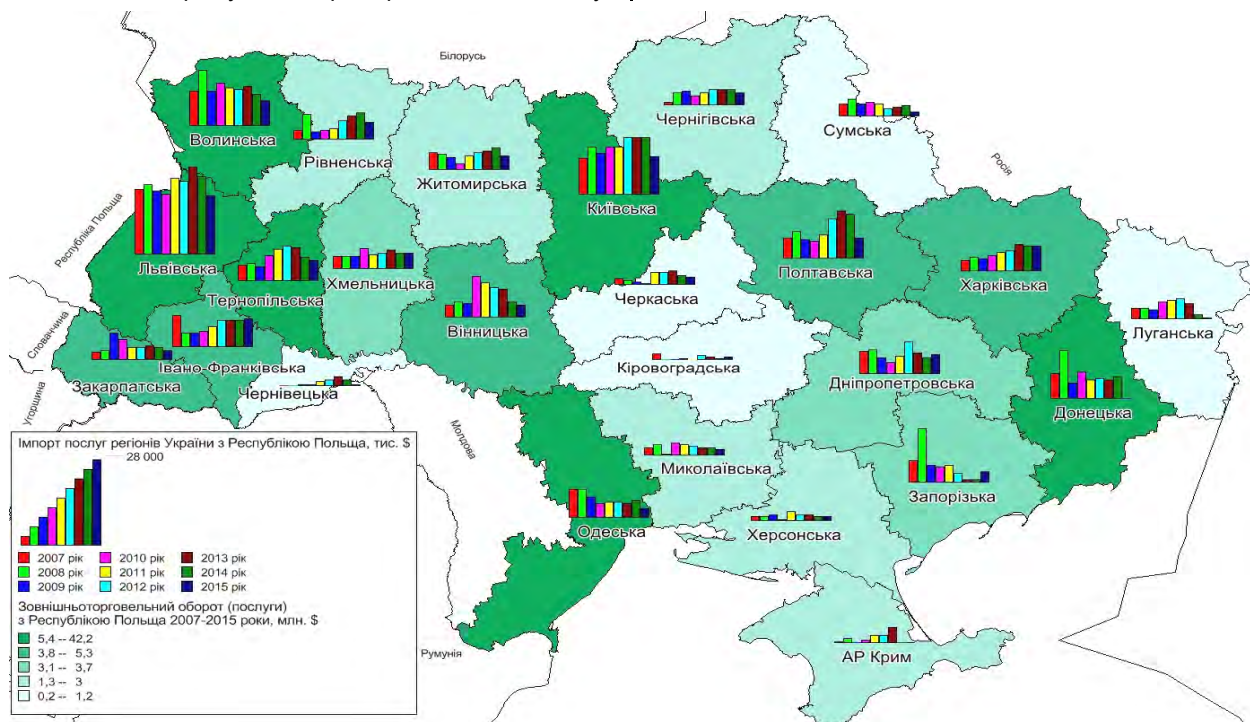

Рис. 8. Динаміка імпорту послуг з регіонів України до Республіки Польща (2007–2015), тис. дол США

Джерело: розроблено автором на основі [4–9, 11–17] *(з 2014 р. без урахування АРК і зони АТО)

Починаючи з 2014 р., лише у трьох областях спостерігається позитивна динаміка залучення польських послуг: Дніпропетровська – у 2015 р. збільшились польські послуги на 34,4 % від аналогічного періоду в 2014 р. й становили 2306 тис. дол США. У Запорізькій області імпорту польських послуг зріс майже в десять разів порівняно з 2014 р. і становив 725,4 тис. дол США. Якщо розглядати цей регіон, то бачимо, що динаміка загалом є позитивною, але досить неоднорідною та стрибкоподібною. Івано-Франківська область – у 2015 р. обсяг імпортованих польських послуг становив 3711 тис. дол США, що на 2,3 % вище, ніж у 2014 р. Ці три області дають сумарно 5,7 % від загального польського імпорту до регіонів України [карта 5]. Також за весь досліджуваний період імпорту польських послуг до регіонів України має позитивну динаміку.

Висновки. Проаналізувавши динаміку торгівлі та її експортно-імпортні складові між регіонами України та Республікою Польща, можемо стверджувати, що товарообіг між двома країнами протягом 2007–2015 рр. постійно зростає. Але разом із тим, наші регіони мають від'ємне сальдо в експортно-імпортних операціях, що гальмує процес зовнішньоекономічного співробітництва і входження України як економічно стабільної держави на європейський ринок, зокрема й польський.

Список використаних джерел

1. Антонюк С. М. Стратегічне партнерство України і Польщі: сучасний стан, пріоритети розвитку і перспективи / С. М. Антонюк, О. С. Антонюк // Університет. – 2006. – Вип. 1. – С. 11–19.
2. Борщевський В. В. Українсько-польське економічне співробітництво в умовах євроінтеграції: монографія / В. В. Борщевський. – Львів: Аверс, 2007. – 328 с.
3. Будкін В. С. Проблеми і перспективи співробітництва між Європейським Союзом та Україною / В. С. Будкін // Економіка України. – 2000. – Вип. 9. – С. 82–91.
4. Зовнішня торгівля України за 2010 рік: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2011. – 102 с.
5. Зовнішня торгівля України за 2011 рік: Статистичний зб. / Державна служба статистики України. – К., 2012. – 102 с.
6. Зовнішня торгівля України за 2012 рік: Статистичний зб. / Державна служба статистики України. – К., 2013. – 139 с.
7. Зовнішня торгівля України за 2013 рік: Статистичний зб. / Державна служба статистики України. – К., 2014. – 106 с.
8. Зовнішня торгівля України за 2014 рік: Статистичний зб. / Державна служба статистики України. – К., 2015. – 103 с.
9. Зовнішня торгівля України за 2015 рік: Статистичний зб. / Державна служба статистики України. – К., 2016. – 102 с.
10. Мікула Н. А. Траскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції: монографія / Н. А. Мікула, В. В. Засадько. – К.: НІСД, 2014. – 316 с.
11. Регіони України – 2009: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2009. – Ч. 2. – 758 с.
12. Регіони України – 2010: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2010. – Ч. 2. – 805 с.
13. Регіони України – 2011: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2011. – Ч. 2. – 783 с.

14. Регіони України – 2012: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2012. – Ч. II. – 801 с.
15. Регіони України – 2013: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2013. – Ч. II. – 783 с.
16. Регіони України – 2014: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2014. – Ч. II. – 725 с.
17. Регіони України – 2015: Статистичний зб. / Державний комітет статистики України. – К., 2015. – Ч. II. – 681 с.
18. Adamski Ł. Polityka Polski wobec Ukrainy / Ł. Adamski. – Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – Warszawa, 2010. – S. 153–167.
19. Szeptycki A. Polityka Polski wobec Ukrainy / A. Szeptycki // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – Warszawa, 2009. – S. 156–176.
20. Woźniak M. G. Development integration via real and technological convergence. Experience of Poland and conclusions for Ukraine / Woźniak M. G., Firszt D., Jabłoński Ł. // International Economic Policy. – 2014. – № 2(21). – P. 29–48.

Reference

1. Antoniuk S. M. Stratehichne partnerstvo Ukrainy i Polshi: suchnyi stan, priorutety i perspektyvy / S. M. Antoniuk, O. S. Antoniuk // Universytet. – 2016. – Vyp. 1. – S. 11–19.
2. Borshevskiy V. V. Ukraino-polske ekonomichne spivrobitnytstvo v umovah evrointegratsii: monografiya / V. V. Borshevskiy. – Lviv: Aves, 2007. – 328 s.
3. Budkin V. S. Problemy i perspektyvy spivrobitnytstva miz Evropeiskim Souizom ta Ukrainoyu / V. S. Budkin // Ekonomika Ukrainy. – 2000. – Vyp. 9. – S. 82–91.
4. Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2010 rik. Statystychniy zbirnyk / Derzavnyi komitet statystyky Ukrainy. – K., 2011. – 102 s.
5. Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2011 rik. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2012. – 102 s.
6. Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2012 rik. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2013. – 139 s.
7. Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2013 rik. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2014. – 106 s.
8. Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2014 rik. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2015. – 103 s.
9. Zovnishnia torhivlia Ukrainy za 2015 rik. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2016. – 102 s.
10. Mikula N.A. Transkorlonne partnerstvo Ukrainy v konteksti evrointehrazii: monografiya / N.A. Mikula, V.V. Zasadko. – K.: NISD, 2014. – 316 s.
11. Rehiony Ukrainy – 2009. Statystychniy zbirnyk / Derzavnyi komitet statystyky Ukrainy. – K., 2009. – Ch. 2. – 758 s.
12. Rehiony Ukrainy – 2010. Statystychniy zbirnyk / Derzavnyi komitet statystyky Ukrainy. – K., 2010. – Ch. 2. – 805 s.
13. Rehiony Ukrainy – 2011. Statystychniy zbirnyk / Derzavnyi komitet statystyky Ukrainy. – K., 2011. – Ch. 2. – 783 s.
14. Rehiony Ukrainy – 2012. Statystychniy zbirnyk / Derzavnyi komitet statystyky Ukrainy. – K., 2012. – Ch. 2. – 801 s.
15. Rehiony Ukrainy – 2013. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2013. – Ch. 2. – 783 s.
16. Rehiony Ukrainy – 2014. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2014. – Ch. 2. – 725 s.
17. Rehiony Ukrainy – 2015. Statystychniy zbirnyk / Derzavna sluzba statystyky Ukrainy. – K., 2015. – Ch. 2. – 681 s.
18. Adamski Ł. Polityka Polski wobec Ukrainy / Ł. Adamski. – Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – Warszawa, 2010. – S. 153–167.
19. Szeptycki A. Polityka Polski wobec Ukrainy / A. Szeptycki // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej. – Warszawa, 2009. – S. 156–176.
20. Woźniak M. G. Development integration via real and technological convergence. Experience of Poland and conclusions for Ukraine / M. G. Woźniak, D. Firszt, Ł. Jabłoński // International Economic Policy. – 2014. – № 2(21). – P. 29–48.

Надійшла до редколегії 13.04.17

Я. Олійник, д-р экон. наук, проф., акад. АПН Украины, Заслуженный деятель науки и техники Украины, В. Ободовская, асп. Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА РЕГИОНОВ УКРАИНЫ И РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША

Исследовано современное состояние торгового-экономического сотрудничества регионов Украины и Республики Польша. Проанализированы внешнеторговый оборот (товары + услуги), экспорт-импорт товаров и услуг регионов Украины с Республикой Польша за 2007–2015 годы. Дано подробную характеристику этих показателей в региональном разрезе и установлена тенденция динамики за 2007–2015 годы. Охарактеризованы регионы Украины с наибольшим внешнеторговым оборотом (товары + услуги), экспортом-импортом товаров и услуг с Республикой Польша. Выявлены наиболее сильные внешнеэкономические связи регионов Украины с Республикой Польша за исследуемый период.

Ключевые слова: торговое-экономическое сотрудничество, внешнеторговый оборот (товары + услуги), экспорт, импорт товаров и услуг, регионы Украины, Республика Польша.

Ya. Oliynyk, Doctor of Science in Economy, Full Professor, Academician of the NAPS of Ukraine, V. Obodovska, PhD student Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

MODERN CONDITION OF TRADE AND ECONOMIC COOPERATION OF REGIONS OF UKRAINE AND REPUBLIC OF POLAND

The most important part of Ukrainian-Polish cooperation is trade and economic sphere. Exactly it represents the real state of cooperation between the two countries at the regional level, but not only declares Partnership in official documents, are shown. Republic of Poland is the largest trade partner

of Ukraine among the countries of Central and Eastern Europe and occupies a fourth place on results 2015, as well as in previous years (since 2007), after the volumes of export-import operations by the partner of Ukrainian the world (after Russia, China and Germany). Therefore, enhancing and strengthening trade relations Ukraine with Republic of Poland is extremely important and necessary to improve the socio-economic situation of the regions as well as in the whole country, are investigated. Contemporary characteristics of trade and economic cooperation between regions of Ukraine and Republic of Poland are explored. Foreign trade turnover (goods+services), exports and imports of goods and services regions of Ukraine with Republic of Poland for 2007-2015 years, are analyzed. Detailed characteristics of these indicators in a regional context and established the trend for the years 2007-2015 years dynamics are given. Ukraine regions with the largest foreign trade turnover (goods + services), exports and imports of goods and services described with Republic of Poland are disclosed. The strongest foreign economic relations of regions of Ukraine with Republic of Poland during the analyzed period are revealed. In the regional aspect the largest external trade (goods + services) in Ukraine with Republic of Poland for 2007-2015 year are: Kyiv region with city Kyiv – 13680,1 mln. USD (27.9%), Lvivska – 7524 mln. USD (15.3%) and Dnipropetrovska – 6467,5 mln. USD (13.2%) regions. The high volume of foreign trade show Donetska – 3239,5 mln. USD (6.6%), Zaporizka – 2706,4 mln. USD (5.5%), Ternopiiska – 1941 mln. USD (4.0%), Luhanska – 1920,2 mln. USD (3.9%) and Volynska – 1785 mln. USD (3.6%) regions.

Keywords: trade-economy cooperation, foreign trade turnover (goods+services), export and import of goods and services, the regions of Ukraine, Republic of Poland.

<http://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.2>
УДК 556.162+556.18+621.22

О. Ободовський, д-р геогр. наук, проф.,
К. Данько, канд. геогр. наук, завідувач сектором,
О. Почасвець, асп., пров. інж.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЗАГАЛЬНИЙ ГІДРОЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РІЧОК УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Представлено результати визначення загального гідроенергетичного потенціалу річок Українських Карпат. Загальний гідроенергетичний потенціал річок обчислюється для характерних ділянок водотоків, межі яких визначалися за зміною гідравлічних характеристик русел (гідравлічний напір, водність). Розрахунки загального гідроенергетичного потенціалу річок карпатського регіону виконувались для басейнів річок Тиса, Сірет, Прут і Дністер, які мають довжину понад 10 км. Усього розглянуто 334 річки регіону, на яких виділено 1247 ділянок. Установлено, що сумарний загальний гідроенергетичний потенціал річок Українських Карпат становить 2340531 кВт або 2340,5 МВт. Обсяги потенційної річної потужності становлять 20,5 млрд кВт*г/рік. Найбільшою гідроенергетичною потужністю відзначаються водотоки басейну Тиси (у межах Українських Карпат). Їхній сумарний загальний гідроенергетичний потенціал становить 1092,4 МВт, тобто 46,4 % сумарної гідроенергетичної потужності всіх водотоків карпатського регіону України. Сумарний загальний гідроенергетичний потенціал річок Українських Карпат на 63,9 % дорівнює виробничій потужності гідроелектростанцій Дніпровського каскаду.

Ключові слова: річки Українських Карпат, гідроенергетичний потенціал, гідроенергетична потужність, загальний гідроенергетичний потенціал.

Актуальність досліджень. Питання енергобезпеки та енергонезалежності є актуальними для більшості країн в умовах глобалізації та інтенсивного використання вичерпних паливних енергоресурсів. Такі обставини спонукають до використання альтернативних джерел енергії, підвищення енергоефективності використання енергоносіїв і вдосконалення підходів, методів управління та споживання енергоресурсів. Гідроенергетика не є винятком у даному разі. Законом України Про альтернативні джерела енергії визначено, що гідроенергія є одним із ключових альтернативних різновидів енергії [3, 5–7]. Крім того, на її генерацію встановлюється "зелений тариф" [5–7]. Це робить гідроенергетику одним із пріоритетних напрямів на шляху до енергонезалежності та підвищення енергобезпеки України [8, 12].

В Україні 63119 річок [2, 11], потенційні гідроенерго-ресурси яких надзвичайно слабо освоєні. Не враховуючи великих гідроелектростанцій на Дніпрі та Дністрі, станом на 2015 рік в Україні нараховується лише 105 малих гідроелектростанцій (з потужністю менше 10000 кВт). Їхня загальна потужність становить близько 150000 кВт (150 МВт) [1, 9, 12].

Тому розвиток саме малої гідроенергетики є одним із пріоритетних напрямів енергетичного сектора України, особливо враховуючи вразливість енергонезалежності та енергобезпеки України [8, 12].

Одним із найбільш перспективних регіонів розвитку малої гідроенергетики в Україні виступає регіон Українських Карпат. Водотоки Карпат характеризуються значною водністю (порівняно з річками рівнинної території України) та гідравлічним напором, який є визначальним показником гідроенергетичного потенціалу водотоку. Саме тому вивчення гідроенергоресурсів річок Карпат є першим кроком на шляху зміцнення енергетичної системи України.

Виклад основного матеріалу. Оцінка гідроенергетичних потужностей річок Українських Карпат проводилась за методикою, викладеною в роботі [8]. Для визначення гідроенергетичного потенціалу водотоків карпатського регіону були розглянуті та проаналізовані річки басейнів Тиси, Сірету, Пруту та Дністра (у межах території Українських Карпат), які мають довжину понад 10 км. При розрахунках використовувались показники стоку води річок, отриманих за матеріалами роботи [10].

Басейн р. Тиса. Оцінка загального гідроенергетичного потенціалу (ЗГП) річок басейну Тиси проводилась на 114 водотоках (табл. 1), які входять до основних суббасейнів басейну Тиси (табл. 2).

Відповідно до [8] визначення загального гідроенергетичного потенціалу досліджуваних водотоків басейну Тиси (табл. 1) здійснювались за оцінкою гідроенергетичних потужностей 385 окремих ділянок річок. У табл. 1 представлені результати обчислень сумарного загального гідроенергетичного потенціалу досліджуваних річок басейну Тиси, який сумарно становить – 1092435 кВт або 1092 МВт. Зведені результати обчислень сумарного загального гідроенергетичного потенціалу річок суббасейнів басейну Тиси (у межах регіону Українських Карпат) представлені в (табл. 2, рис. 1). Установлено, що найбільшою гідроенергетичною потужністю в даному басейні характеризуються річки суббасейну Тересви. Їхній сумарний гідроенергетичний потенціал становить 14,1 % (153782 кВт або 154 МВт) від загальної гідроенергетичної потужності річок басейну Тиси. Зокрема, сумарна потужність самої річки Тиси – 31,5 % (350842 кВт або 350,8 МВт) від загальної потужності водотоків основних суббасейнів. Серед суббасейнів малих річок басейну Тиси найбільшим потенціалом характеризуються річки басейну Шопурки, валова частка потужності річок якого становить 3,44 % (37551 кВт або 37,6 МВт).